

Jak dobrze wykorzystać możliwości zorganizowania egzaminów zawodowych przy współpracy z przedsiębiorstwami?

Jednym z kluczowych aspektów wpływających na spełnienie oczekiwań pracodawców w zakresie jakości kwalifikacji nabywanych w systemie oświaty są egzaminy zawodowe. Proces weryfikacji efektów kształcenia znajdujących się w podstawach programowych, odpowiedni dobór struktury i treści zadań, które odzwierciedlałyby w największym możliwym stopniu istotne z punktu widzenia rynku pracy kompetencje stanowi olbrzymie wyzwanie dla instytucji odpowiedzialnych zarówno za organizację egzaminów, jak i za ich przygotowanie i przeprowadzenie. W Polsce instytucją odpowiedzialną za przygotowanie, zorganizowanie, przeprowadzenie, zweryfikowanie i walidację wyników egzaminów zawodowych zarówno dla szkół branżowych I i II stopnia, jak i techników jest Centralna Komisja Egzaminacyjna, w której skład wchodzi poszczególne Okręgowe Komisje Egzaminacyjne. Warto w tym miejscu pamiętać także o tym, że na mocy ustawy o rzemiośle prowadzone są również, przez izby rzemieślnicze, egzaminy czeladnicze, mistrzowskie i sprawdzające. To egzaminy zawodowe i czeladnicze stanowią najczęstszą formę weryfikacji kompetencji nabywanych przez uczniów polskich szkół i choć nie tylko do tych egzaminów uczniowie przystępują w trakcie swojej edukacji, to jednak główna część poniższego materiału poświęcona zostanie właśnie organizacji egzaminów zawodowych.

Zmiany w egzaminach zawodowych od 2019 roku.

Wraz z reformą oświaty pojawiły się również istotne zmiany w zakresie organizacji egzaminów zawodowych:

- obowiązek przystąpienia do egzaminu dla uczniów i słuchaczy – nieprzystąpienie do egzaminu skutkuje nieotrzymaniem świadectwa ukończenia danego roku szkolnego lub semestru,
- obowiązek przeprowadzania części pisemnej egzaminu wyłącznie na komputerze (dotychczas możliwa była forma papierowa egzaminu),

- dla wybranych kwalifikacji w zawodach jawne stały się zadania w części praktycznej egzaminu.

Mimo dokonywanych zmian wciąż nie udaje się rozwiązać wszystkich problemów. Jednym z nich, który od lat dzieli środowisko oświatowe i pracodawców, jest problem niezrozumienia przez pracodawców wydawanych uczniom świadectw i dyplomów. Poniżej przedstawione zostały przykłady świadectwa ukończenia technikum oraz dyplomu zawodowego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2019 r. w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków.

Często pracodawcy uznają świadectwo ukończenia szkoły, jako dokument potwierdzający posiadanie przez okaziciela kwalifikacji zawodowych, co jest oczywiście błędem. W wyniku tego niewłaściwego wnioskowania nierzadko dochodzi do sytuacji, kiedy pracodawca jest rozczarowany faktem, że osoba, która posiada formalne poświadczenie ukończenia szkoły, w rzeczywistości nie jest zdolna do wykonywania zadań zawodowych.

WAŻNE: Potwierdzeniem posiadania kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie oraz ukończenia szkoły jest **DYPLOM ZAWODOWY**. To oznacza, że pracodawcy oczekiwać powinni

okazania dyplomów zawodowych przez potencjalnych pracowników, a nie świadectw ukończenia szkoły. Od 1 września 2019 roku, wszyscy uczniowie realizujący kształcenie w ramach nowej podstawy programowej zobligowani zostali do przystąpienia do egzaminu zawodowego (dotychczas nie było takiej konieczności). Jednym z oczekiwanych skutków tego działania ma być zwiększenie świadomości uczniów w zakresie wagi egzaminów zawodowych w ich cyklu nauczania. Razem z tą zmianą konieczna jest również zmiana w obszarze podniesienia jakości narzędzi oraz procesu egzaminowania uczniów. Zmiana ta niemożliwa jest do osiągnięcia bez aktywnego udziału pracodawców w organizacji egzaminów zawodowych.

Zanim opisana zostanie wielowarstwowość płaszczyzny współpracy pracodawców przy organizacji egzaminów zawodowych, warto wskazać na dobre europejskie praktyki i przykłady, gdzie działania takie funkcjonują od lat i przynoszą wymierne efekty przedsiębiorcom.

System egzaminowania w Niemczech oparty jest właśnie na wzajemnej zależności i odpowiedzialności rynku pracy oraz instytucji oświatowych. Zapewnia on nie tylko odpowiednią (satysfakcjonującą pracodawców) jakość potwierdzanych kwalifikacji, ale również w elastyczny sposób odpowiada na zmiany technologiczne i techniczne wpływające na rynek pracy. Kompetencje w sposób uproszczony (dla naszego przykładu przełożenia ich na możliwości zastosowania w egzaminowaniu zawodowym) możemy przedstawić w sposób następujący:

- szkoły techniczne i zawodowe – odpowiedzialne są za zapewnienie odpowiedniej jakości procesu kształcenia, który realizują (bardzo często we współpracy z pracodawcami w ramach dualnego kształcenia),
- Federalne Zrzeszenie Niemieckich Organizacji Pracodawców (Bundesvereinigung der Deutschen Arbeitgeberverbände – BDA) - odpowiedzialne jest merytorycznie za przygotowanie i modyfikowanie zadań egzaminacyjnych, uwzględniając najnowsze trendy i zmiany w poszczególnych branżach,

- Izby Przemysłowo-Handlowe (Industrie- und Handelskammer, IHK) – organizują i są odpowiedzialne za egzaminy cząstkowe i końcowe. Komisje egzaminacyjne działają pro bono, a udział w komisjach egzaminacyjnych przedstawicieli pracodawców, pracowników oraz nauczycieli szkół zawodowych gwarantuje zorientowanie na praktykę i jakość egzaminu zawodowego.

Wzorując się na powyższym przykładzie, ale również korzystając z możliwości, jakie tworzy krajowy system egzaminowania zawodowego warto pomyśleć, o tym jak dobrze wykorzystać możliwości zorganizowania egzaminów zawodowych przy współpracy z przedsiębiorcami.

Podobnie jak ma to miejsce u naszych zachodnich sąsiadów, olbrzymia rola pracodawców związana jest ze wsparciem centralnym systemu egzaminowania, ale również ważna jest rola samych szkół, gdzie powoływane są komisje i przeprowadzane egzaminy. Gdzie zatem strategicznie należałby włączyć przedstawicieli pracodawców branży motoryzacyjnej, aby skutecznie wzmocnić jakość nabywanych kwalifikacji:

1. udział pracodawców w podejmowaniu decyzji strategicznych dla egzaminu zawodowego w ramach Zespołów Krajowych przy Centralnej Komisji Egzaminacyjnej lub Okręgowych Komisjach Egzaminacyjnych:
 - prace nad: modelem egzaminu, czasem trwania, najważniejszymi treściami podlegającymi sprawdzeniu, wskazywanie koniecznych do wykorzystania w trakcie egzaminu technologii itp.,
 - modyfikacja lub opracowanie struktury arkusza egzaminacyjnego;
2. delegowanie pracowników do tworzenia zadań egzaminacyjnych - zarówno do części pisemnej, jak i praktycznej;
3. delegowanie pracowników do recenzji zadań egzaminacyjnych, we współpracy z nauczycielami i przedstawicielami szkolnictwa wyższego;
4. delegowanie pracowników do roli egzaminatorów lub obserwatorów podczas egzaminów zawodowych w ośrodkach powoływanych w szkołach.

Jednym z wyzwań stojącym przed pracodawcami, priorytetowym również dla Centralnej Komisji Egzaminacyjnej jest powoływanie u przedsiębiorców ośrodków egzaminacyjnych. Wszystkie powyższe działania są możliwymi do zrealizowania formami zaangażowania przedstawicieli rynku pracy w system egzaminowania zawodowego. Podobną odpowiedzialność, jak ma to miejsce w przemyśle niemieckim, realizuje polskie rzemiosło, przejmując rolę instytucji zapewniającej jakość nabywanych kwalifikacji w egzaminach czeladniczych. Najwyższy czas zatem na ruch po stronie przemysłu, aby wzmocnić jakość kwalifikacji przyszłych pracowników i ograniczyć koszty procesów rekrutacyjnych.

Zakłady zainteresowane współpracą w powyższym zakresie, mogą bezpośrednio kontaktować się na adres mailowy, głównego specjalisty ds. współpracy z pracodawcami Centralnej Komisji Egzaminacyjnej: krzysztof.swierk@cke-efs.pl

Autor: **Krzysztof Świerk**

Dyrektor Zespołu Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Praktycznego w Kaczkach Średnich, członek Rady Sektorowej ds. Kompetencji Przemysłu Motoryzacyjnego z uwzględnieniem Elektromobilności, główny specjalista ds. współpracy z pracodawcami Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, ekspert Polskiej Izby Motoryzacji. Pełnił funkcję kierownika szkolenia praktycznego, a także eksperta krajowego Systemu Transferu i Akumulacji Osiągnięć w Kształceniu i Szkoleniu Zawodowym (ECVET). Ukończył Politechnikę Poznańską na kierunku Mechanika i Budowa Maszyn. W przeszłości związany z przemysłem, pracował dla Volkswagen A.G. Ekspert wdrożenia programu oraz partnerstw społecznych projektu „Partnerstwo na rzecz kształcenia zawodowego”. Inicjator i koordynator wielu krajowych i międzynarodowych działań oraz projektów rozwoju kwalifikacji zgodnie z potrzebami rynku pracy. Posiada bogate doświadczenie na płaszczyźnie współpracy szkoła – biznes. Autor działań w zakresie realizacji elastycznych ścieżek kształcenia oraz kompetencji kluczowych dla przemysłu.

